V.71 Co je za stavem turíja, to popsat nelze.

VASIŠTHA pokračoval: Slovy možná můžeme popsat stav toho, kdo je osvobozen za života, tedy stav *turíja*, stav naprosté svobody neboli „hluboký spánek během bdění“. Ale stav těch, kteří transcendovali vědomí těla, „stav za stavem *turíja*“, slovy vyjádřit nelze. Ó Rámo, usiluj o jeho dosažení.

Nejprve se ale ustáli ve stavu „hlubokého spánku během bdění“. Pochop, že tělo je jen výsledek iluze a buď lhostejný k jeho existenci či ne-existenci. Jsi člověk poznání, Rámo, a dosáhl jsi vnitřního probuzení. Mysl člověka poznání nepřijímá sestupný směr. Existuje pouze čiré Vědomí, proto v sobě nenech vyvstat představy „jsem takový a takový“ nebo „to je moje“. I slovo Já je použito jen kvůli slovní komunikaci, neboť Skutečnost je mimo všechny popisy. Neexistuje žádná dvojnost, neexistuje žádné tělo a neexistují ani žádné vztahy. Na Slunci neexistují stíny! Ačkoli k tobě mluvím a předpokládám zdánlivou dvojnost, ve skutečnosti tu takové rozdělení není.

Tak jako není spojitost mezi světlem a tmou, není ani spojitost mezi tělem a vtělením. Jakmile je poznána Skutečnost, zmizí mylné vnímání. Tělo je dočasné a nečisté, kdežto Já je Vědomí, jež je čiré, věčné, ozařující samo sebe a neměnné. Jak by mezi tělem a Já mohla existovat spojitost? Tělo je oživeno životní silou a pěti prvky. Tělo nemůže mít žádnou spojitost s Já. A třebaže jsou Já a tělo považovány za dvě rozdílné skutečnosti, nemůže být mezi nimi vztah, poněvadž je-li dvojnost jen zdánlivá, je nesmyslné o vztahu vůbec uvažovat. Nikdy, nikde a pro nikoho tu není žádné omezení ani osvobození. Nechť se tato Pravda v tobě pevně ustálí.

Je zřejmé, že vše je jediné neomezené Já neboli Vědomí. Pokud naslouchᡠš myšlenkám jako „jsem šťastný“, „jsem nešťastný“ nebo „jsem nevědomý“, pak ti tyto myšlenky přinesou nekonečné trápení. Tělo začne existovat díky životnímu dechu, díky němu všechny smysly fungují a díky němu se tělo projeví. Inteligencí v těle není nic jiného než nedělitelné Vědomí. Neomezené Vědomí se rozprostírá jako prostor, v něm se všechno zobrazuje a obraz ve Vědomí se označuje jako mysl. Když mysl opustí klec těla a odletí pryč, zakouší Já neboli Vědomí. Kde je vůně, tam je květina, a kde je mysl, tam je Vědomí. Sama mysl je příčinou projevení světa. Vědomí je všudypřítomné a neomezené, ale ačkoli je příčinou nejvyšší, není příčinou projeveného světa. Pravou příčinou projevení světa je nevědomost, tedy nepřítomnost pátrání po podstatě Skutečnosti. Tak jako lampa v jediném okamžiku odstraní temnotu, tak světlo poznání Já v jediném okamžiku odstraní temnotu nevědomosti. Člověk by se tudíž měl dotazovat na to, co je to *džíva*, duše jedince neboli mysl.

RÁMA se zeptal: Svatý muži, jak je možné, že se tyto představy a pojmy tak pevně zakořenily?

VASIŠTHA pokračoval: Všechno je Já, ale podobně jako vzniknou vlny na moři, vytvoří se v mysli představa rozmanitosti, jež se nazývá svět. Tu a tam se Já projeví v pohybu, jinde Já zůstane nehybné. Co je nehybné, jsou netečné věci, například kameny, a v pohybu jsou věci dynamické, jako třeba lidé. Všemohoucí Já zakouší ve všech věcech představu nevědomosti, a proto se jeví jako nevědomé. Neomezené Já, jež je oděno nevědomostí, se nazývá *džíva*. Je jako slon chycený do pasti projeveného světa.

Je živý, proto se nazývá *džíva*.[5] Kvůli jeho představě ega se mu říká ego, jáství neboli *ahankára*. Protože rozlišuje a určuje, nazývá se intelekt, rozlišovací schopnost neboli *buddhi*. Vzhledem k možnosti vytvářet představy a vjemy se nazývá mysl neboli *manas*. Je přirozené, proto se nazývá přirozenost, *prakrti*. Prochází proměnami, proto se nazývá forma, tvar, tělo neboli *déha*. A říká se mu vědomí neboli *čit*, poněvadž jeho podstatou je Vědomí.

Nejvyšší Já, jež samo o sobě znamená Skutečnost, je přesně uprostřed mezi netečným a inteligentním. Toto Já vytváří rozmanitost a nazývá se různými jmény. Ale všechny názvy a kategorie vymysleli přespříliš rozumující lidé jen pro potěšení z polemizování a diskusí a pro zmatení nevědomých.

Ó Rámo, příčinou projeveného světa je *džíva*. Co taky zmůže tupé, nevědomé tělo? Zmizí-li tělo, Já nezmizí. Když upadne list ze stromu, nepadne celý strom. Jen hlupák si myslí něco jiného.

Na druhou stranu, zmizí-li mysl, zmizí vše. A to je konečné osvobození. Člověk, který naříká „ach, já umírám, odcházím“, lpí na falešné představě. Znovu bude zakoušet iluzi světa na nějakém jiném místě a v jiném čase. *Džíva*, který žije v nevědomosti, odloží jedno tělo, aby si vzápětí hledal jiné. Je na tom podobně jako opice, která skočí z jednoho stromu na druhý, ale i ten okamžitě opustí a hledá si nový na jiném místě a v jiném čase. Tak jako chůva nosí dítě z jednoho místa na druhé, aby je zabavila, tak sklony, zvyky a podmíněnosti honí *džívu* sem a tam. A *džíva*, pevně spoutaný svými sklony, se opakovaně rodí do různých forem života a podstupuje nekonečné trápení.

Vasištha domluvil, den se nachýlil ke konci a všichni shromáždění se rozešli k večerním modlitbám.

5 *Džíva* v sanskrtu znamená individuální duše, ale také živý, živoucí. (Pozn. překl.)